

Η Φ Α Ρ Ι Σ

Εκδίδεται από τον Σύλλογο Αποφοίτων Σχολείων Φάριδος

ΕΔΡΑ: Ξηροκάμπι Σπάρτης

●
Συντακτική Επιτροπή: Γεώργ. Θ. Καλκάνης, Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Παναγ. Η. Κομνηνός

●
Επιμελητής έκδοσης: Σταύρος Θ. Κατσουλάκος, Συρακουσών 101, Λαμπρινή, Αθήνα

Ταμίας: Ιωάννης Π. Κονίδης, Ξηροκάμπι

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

Εσωτερικού ετήσια Δραχμές 1.000

Εξωτερικού ετήσια Δολάρια Η.Π.Α. 20

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
Πρώτο Συνέδριο Ξηροκαμπιτών	1
Σ. Α. Μυλιωνάκου, Λαϊκή ιατρική και πρακτικοί γιατροί στη Λακωνία	2
Χρήσιμα ιστορικά στοιχεία	7
Οδυσσέα, Το μουλάρι μας	8
Ένα γράμμα	9
Σταυρούλας Ορφανάκου, Μεγάλη Παρασκευή στη Γόλα	10
Θ. Σ. Κατσουλάκου, Στ' αλώνια	11
π. Γ. Λάτση, Γιατί τόση αδιαφορία, αδελφοί μου;	12
Εκκλησιαστικά νέα του χωριού μας	13
Ευγενίας Σκουριώτη, Ευστράτιος Π. Σκουριώτης	14
Ι. Π. Κονίδη, Αθλητικά	15
Τα νέα μας	16

ΒΞΩΦΥΛΛΟ: Οι περίφημες «Πόρτες» του Ταϊγέτου

Φωτογραφία: Δ. Κ.

Η Φ Α Ρ Ι Σ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ' - ΤΕΥΧΟΣ 110 - ΙΟΥΝΙΟΣ 1995

ΠΡΩΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΤΩΝ

Προχωρεί με εντεινόμενο ρυθμό η εργασία για το συντονισμό των ενεργειών, προκειμένου να στεφθεί από επιτυχία το πρώτο συνέδριο των Ξηροκαμπιτών που θα γίνει στο Ξηροκάμπι.

Σύμφωνα με το πρόγραμμα η πρώτη ημέρα, 17 Αυγούστου Πέμπτη, περιλαμβάνει ομιλίες με θέματα την ιστορία, την παράδοση και τα ιστορικά μνημεία του τόπου. Τη δεύτερη ημέρα ομιλητές θα καλύψουν τις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής με ειδικές αναφορές στη γεωργία, κτηνοτροφία, μεταποίηση και τουρισμό, ενώ η τρίτη είναι αφιερωμένη στη νεολαία, τη μόρφωση, τον πολιτισμό, τον αθλητισμό και την κοινωνική αλληλεγγύη. Το συνέδριο κλείνει τις εργασίες του την Κυριακή 20 Αυγούστου με μνημόσυνο των δωρητών της Κοινότητας.

Η συμμετοχή του κοινού αναμένεται να είναι μεγάλη, αφού και τα θέματα είναι ενδιαφέροντα και οι ομιλητές είναι διακεκριμένα μέλη της κοινωνικής και πνευματικής ζωής. Το πρόγραμμα, άλλωστε, και των τεσσάρων ημερών θα κλείνει με χορευτικά συγκροτήματα, λαϊκή συναυλία, θεατρική παράσταση και λαϊκό γλέντι αντίστοιχα.

Λαϊκή ιατρική και πρακτικοί γιατροί στη Λακωνία*

Με το θέμα της λαϊκής ή δημώδους ιατρικής, που είναι ευρύ και ατελείωτο και η έρευνά του κοπιαστική, καταπιαστήκαμε πριν από μερικά χρόνια και έχουμε καταγράψει πολλά ενδιαφέροντα στοιχεία. Στο σημερινό φιλόξενο τεύχος των «Λακωνικών» θα επιχειρήσουμε μια γενική περιληπτική παρουσίαση του σπουδαίου αυτού θέματος από τη σκοπιά της Λαογραφίας αυστηρά και μέσα από την πλούσια λαϊκή παράδοση της Λακωνίας, η οποία είναι για όλες τις εποχές μια ακένωτη δεξαμενή λαογραφικού υλικού!

Η Λαογραφία, όπως ιδιαίτερα τονίζει ο αείμνηστος καθηγητής μας Γ. Α. Μέγας αξεδιάζει και το θέμα της λαϊκής ή δημώδους ιατρικής. Στη λαϊκή ιατρική αναφέρονται: Η φύση και αιτία της ασθένειας. Γιατροί και γιάτρισσες, γιατροσόφια, ιαματικά βότανα, τρόποι συλλογής και χρήσεως αυτών. Ενέργεια μελών του σώματος, δέρματος, τριχών, ονύχων ζώων. Ιαματική δύναμη του νερού, μετάλλων και λίθων. Παρασκευή φαρμάκων, συσκευασία και χρήση. Θεραπευτική. Δόγματα θεραπευτικής. Θεραπεία κατά το όμοιο και ανάλογο, θεραπεία κατά το δόγμα ο τρώσας και ιάσεται. Λαϊκές θεραπευτικές επεμβάσεις. Θεραπεία ανύπαρκτων νόσων και κακώσεων όπως γύρισμα αφαλού, σήκωμα νεφρών. Ειδική θεραπευτική, χειρουργική. Κτηνιατρική».

Τα τελευταία χρόνια οι άνθρωποι έχουν μια τάση προς τη φυσιοθεραπεία και τη λαϊκή ιατρική με βότανα, η οποία, όπως ισχυρίζονται οι υποστηρικτές της, έχει τρία μεγάλα πλεονεκτήματα: Καλλιεργεί την προληπτική υγεία, ωφελεί χωρίς να βλάπτει και κοστίζει ελάχιστα. «Ένα γραμμάριο φαρμάκου για την πρόληψη μιας ασθένειας αξίζει περισσότερο από έναν τόνο φαρμάκων για τη θεραπεία της» έλεγε ο Παράκελσος.

Οι συνταγές, τα βότανα και οι θεραπευτικές αγωγές της λαϊκής ιατρικής στηρίζονταν στο πρώτο παράγγελμα του Ιπποκράτη «Ωφελείν μη βλάπτειν», ο οποίος λέει ακόμα, ότι «Η ιατρική είναι η επιφανεστάτη των επιστημών» αλλά κατακρίνει αυστηρά τους ανεύθυνους γιατρούς.

«Ιητρός ανήρ πολλών ανδρών άξιος».

Ο Γαληνός θέλει την ιατρική «τηρητική της φιλανθρωπίας», γιατί φθάνει μέχρι την καλύβα του φτωχού, εισχωρεί στην έρημο και σε κάθε άκρη των αγροικιών για να βοηθήσει τον άρρωστο.

Ο λαός πάλι έχει διατυπώσει αμέτρητες παροιμίες γύρω από τη λαϊκή ιατρική όπως: «Ο παθός είναι γιατρός», «χαρά στο γέρο π' αγρυπνά, το νέο που κοιμάται». «Αλί απ' το νιο που δέρνεται το γέρο που κοιμάται», «Μικρό μπουμπούκι γιάτρευε προτού να μεγαλώσει», «Η ασθένεια με το σσουβάλι μπαίνει και με το βελόνι βγαί-

* Το κείμενο αποτελεί αναδημοσίευση από το περιοδικό «Λακωνικά», 159 (1992) 3-5.

νει), «ο ύπνος θρέφει το παιδί κι ο ήλιος το μοσχάρι», «Και η πέτρα να ιδρώνει το μικρό παιδί κρυνώνει» κ.ά.

Διάφορες πηγές αναγράφουν, όπως και διασταυρωμένες πληροφορίες επιβεβαιώνουν, ότι οι περισσότεροι πρακτικοί γιατροί των τριών τελευταίων αιώνων ήταν ηπειρώτικης καταγωγής και στα Γιάννενα, που ήταν τότε «πρώτα στ' άρματα, στα γρόσια και στα γράμματα», έπαιρναν μια θεωρητική και πρακτική μόρφωση και αφού έγραφαν τα φάρμακα και τις συνταγές και τα γιατροσόφια σ' ένα χοντρό τετράδιο, ξεκινούσαν για την εξάσκηση του επαγγέλματός τους. Περιδιάβαζαν όλη την Ελλάδα, τα νησιά και τη Μικρά Ασία.

Τους έλεγαν Κομπογιαννίτες, επειδή στο ραβδί τους έδεναν κόμπο ένα πάνινο μπόγο με βοτάνια και σύνεργα της δουλειάς τους και η ονομασία προήλθε από το κόμπος και Γιαννίτης, που έγινε Κομπογιαννίτης.

Οι πρακτικοί αυτοί γιατροί υποστήριζαν ότι το επάγγελμά τους, εκτός από τα Γιάννενα, το έμαθαν από τους προγόνους τους ή από άλλους πρακτικούς γιατρούς ή σπετσιέρηδες (φαρμακοποιούς) των οποίων υπήρξαν υπηρέτες ή μαθητές.

Η αμοιβή των γιατρών αυτών ήταν χρήματα, γεωργικά προϊόντα, σφάγια και διάφορα μικρά ή μεγάλα δώρα, όταν ο ασθενής θεραπευόταν· μερικοί από φιλανθρωπία δεν έπαιρναν καμιά αμοιβή. Επειδή αρκετές φορές οι διαγνώσεις τους δεν ήταν σωστές και οι θεραπείες ανεπιτυχείς, τους χαρακτήριζαν ως ψεύτες και αγύρτες. Επίσης, όταν παρουσιάστηκαν οι πρώτοι επιστήμονες γιατροί, τους πρακτικούς τους ξεχώριζαν με το όνομα Κομπογιαννίτης· γενικά η ονομασία αυτή ήταν περιφρονητική.

Όταν έφθανε ο πρακτικός γιατρός σε κάθε χωριό, ένας κήρυκας ή ένα μεγάλο παιδί ή και ο ίδιος διαλαλούσε:

«Ήλθε ο καλός γιατρός που θεραπεύει κάθε αρρώστεια και διορθώνει τα κουσούρια...

Κοπιάστε, έχω βότανα για τον έρωτα, για τα γεράματα, γι' αρσενικό παιδί, για άρρωστο τζιέρι, για χαλασμένα νεφρά, για χτικιό και για καρδιά ξεκουρτισμένη...».

Στα χέρια αυτών των πρακτικών γιατρών είχαν εμπιστευθεί την ιατροφαρμακευτική περίθαλψή τους οι κάτοικοι της Λακωνίας, τόσο κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, όσο και έναν αιώνα περίπου μετά την απελευθέρωση.

Εδώ θεωρούμε απαραίτητο να τονίσουμε ότι οι περισσότεροι από τους πρακτικούς γιατρούς, που έζησαν και εργάστηκαν στο νομό μας διεκρίνοντο για την ευσέβειά τους. Δεν άρχιζαν καμιά θεραπεία, χωρίς προσευχή προς τον «Αφέντη το Χριστό και την Κυρά την Παναγιά», είχαν υπευθυνότητα, δούλευαν με ζήλο και συχνά αφιλοκερδώς προσφέροντας ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στο λακωνικό λαό, μάλιστα πολλών τα ονόματα αναφέρονται και σήμερα με σεβασμό και αγάπη!

Θα μνημονεύσουμε τα ονόματα μερικών πρακτικών γιατρών, που έδρασαν στη Λακωνία από το 1700 μέχρι τις αρχές του αιώνα μας, οι οποίοι με το πέρασμα του χρόνου κινδυνεύουν να ξεχαστούν.

Η οικογένεια Γιατράκου είχε στη Λακωνία μεγάλη ιατρική παράδοση και το επώνυμο Γιατράκος προήλθε από το επάγγελμα του γιατρού.

Πολλοί περίφημοι πρακτικοί γιατροί από την οικογένεια Γιατράκου πρόσφεραν πολύτιμες υπηρεσίες στους κατοίκους της Λακωνίας κατά την Τουρκοκρατία και αρ-

γότερα. Η τέχνη του γιατρού μεταδιδόταν από τον πατέρα στο γιο και έτσι για πολλά χρόνια οι Γιατρακαίοι διατηρούσαν σπουδαία φήμη και εκτίμηση σ' ολόκληρο το νομό!

Γενάρχης της οικογένειας είναι ο Πέτρος Μέδικος, που ήλθε στην Ελλάδα στα 1331. Το όνομά του από το λατινικό *medicina* = ιατρική, εξελληνίσθηκε σε ιατρός, που στη Μάνη έγινε Γιατράκος.

Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 πέντε άδελφοί Γιατράκου πρόσφεραν ανεκτίμητες υπηρεσίες ως γιατροί και οπλαρχηγοί. Σπουδαιότερος όλων ήταν ο Παναγιώτης Γιατράκος (1780-1851), που διακρίθηκε ως γιατρός και μάλιστα χειρουργός και στα αρχεία της Εθνικής Βιβλιοθήκης υπάρχει ο φάκελός του με όλη τη δράση του και τα στοιχεία: «τάξις Α' Λακεδαιμόνων Στρατηγός και Αρχηγός Πελοποννήσου και της πολιορκίας Τριπόλεως 1821. Χιλιάρχος ταξιαρχικός 1830».

Γεννήθηκε στην Άρνα Λακωνίας και όπως γράφει ο αείμνηστος παιδίατρος και πρόεδρος του Ιατρικού Συλλόγου Πιέρρος Χρ. Χιώτης «η δράσις του επεξετείνεται εις όλην την Λακεδαίμονα με κέντρον τον Μυστράν, που ήτο τότε και η σημαντικότερα πόλις της Λακωνίας, της εποχής εκείνης. Ο Παν. Γιατράκος που εφημίζετο ως ικανός χειρουργός, εξετέλει διαφόρους εγχειρήσεις, ακόμη και καταρράκτου, εθεράπευε κατάγματα, εξάρθρωματά ως και διάφορα τραύματα. Άξιον παρατηρήσεως είναι ότι προς καλύτεραν θεραπείαν των τραυμάτων και επούλωσιν αυτών, εχρησιμοποίησαν επιθέματα από αποσυνθεθειμένα μήλα ή μουχλιασμένο ψωμί που προηγουμένως εμαλάκωναν. Η ανακάλυψις της πενικιλίνης κατά την εποχήν μας δίδει αφορμήν να εκτιμήσωμε ιδιαίτέρως την παρατηρητικότητα των πρακτικών ιατρών της εποχής εκείνης».

Ο γράφων στη σελίδα 185 του βιβλίου «ΤΟ ΔΑΦΝΙ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ» και στο κεφάλαιο Ποταμιά αναφέρει: «Στην Ποταμιά υπάρχει ένας πύργος που, όπως λέγεται, ανήκε εις τον Στρατηγόν και Αρχίατρον της Επανάστασεως Παναγιώτην Γιατράκον, εις τους τοίχους μάλιστα του πύργου ευρέθη το γουδί (ιγδίον) που ο Γιατράκος έκανε τις αλοιφές».

Άλλος αξιόλογος πρακτικός γιατρός ήταν ο Παπαδάκης από τη Λάγια της Μάνης, που στα 1716 εθεράπευσε πενήντα τραυματίες από το μικρό χωριό Πιόντες, όπως γράφει ο Ανάργ. Κουτσιλιέρης στα «Μανιάτικα Μελετήματα». Έγινε τότε μάχη διαρκείας μεταξύ πατριών, στη Λάγια για ιδιοκτησίες.

Από το ημερολόγιο του ιδίου του Παπαδάκη αντιγράφουμε:

«Εγιάτρεψα τον Βρετό Κρεκράκη μπαλλωματιά εις το φυμυτάδι του μεριού και έμπαινε αναμεσίς αζάλικους και σάρκα και εστάθη στον άλλο αζάλικα πίσω».

«Ελαβώθη ο Τουρλοκωλάκης ο Δημήτρης εις το ποντίκι του χεριού σιλιετιά και γιανε. Και η γυνή του στο μπράτσο μπαλλωτιά (ντουφεκιά), η μπάλα μέσα και γιανε».

«Εγιάτρεψα το συγχωρεμένον τον μπάρμπα μου τον Αντρέα μπαλλωτιά στο κεφάλι απάνω στ' απαλό, η μπάλα μέσα με το κόκκαλο και γιανε».

«Εγιάτρεψα το μπάρμπα μου τον Πόθο, σπαχιές δύο στο κούτελο, είδα και θαύματα αμή δεν τα γράφω».

«Ο Παπαδάκης στο ημερολόγιό του δεν αναφέρει πόσοι πέθαναν μετά την επέμβασή του». Αυτός υπηρέτησε στη Μάνη και τη γύρω περιοχή πάνω από πενήντα χρόνια ως πρακτικός γιατρός και χειρουργός.

Άλλος πρακτικός γιατρός και αγωνιστής του 1821 ήταν ο Γεώργιος Μπουπεράκος από τη Μηλιά, ο οποίος από το 1830 και μετά έζησε στην Τάραφα. Το συνταγολόγιό του με όλα τα γιατροσόφια ευρίσκεται στα χέρια του ορθοπαιδικού ιατρού κ. Ηλία Παν. Βελίκα, στον οποίο το εδώρισε ο παλαιός δικηγόρος Σπάρτης μακαρίτης Γεώργιος Παπαδόπουλος ή Σαλαμβούρδος, που ήταν ανάδοχός του.

Πρακτικοί γιατροί με καλή φήμη ήταν οι τέσσεροι αδελφοί Γιούπη τουρκικής καταγωγής, που εξελληνίσθηκαν (1810-1880), οι δύο χειρουργοί Κωστής και Σαράντος είχαν κλινική στο Μυστρά, στο σπίτι της ιστορικής οικογένειας Μανουσάκη κι άλλοι δύο ήταν στ' Ανώγεια. Οι Γιούπηδες είχαν ασθενείς και από τους γειτονικούς νομούς.

Επιτυχημένος πρακτικός γιατρός ήταν στο Ξηροκάμπι ο Φαρμασόνης ή Φαρμασός και στ' Ανώγεια ο Κων/νος Φόρτσας.

Επίσης πρακτική γιάτρισσα στο Ξηροκάμπι, που έκοβε τη σούφρα απ' τα μικρά παιδιά, ήταν η Αρίσταινα Σολωμού, το γένος Πετροπουλάκη.

Στο Βρονταμά πρακτικός γιατρός ήταν ο Αίσκας ή Βρονταμιτόλισκας που διαλάουσε τις ικανότητές του στα προαύλια των εκκλησιών. Αυτός, όταν ένα από τα ματζούνια του δεν είχε αποτέλεσμα, έλεγε στον ασθενή «έχω ακόμα χειρότερο φάρμακο να σου δώσω».

Πρακτικοί γιατροί ήταν κι αυτοί που έφτιαχναν μόνο τα σπασμένα κόκκαλα με αυθεντίες το γερο-Γαλάτα και την Πηνελόπη Χριστάκου από το Τσούνι.

Στους πρακτικούς γιατρούς ανήκουν και όλες οι μαμές, που έκαναν το γιατρό και έδιναν πρακτικά φάρμακα, τις οποίες σε πολλά χωριά τις αποκαλούσαν γιάτρισσες.

Θυμόμαστε για καλά στο Δαφνί την κυρά-μαμή Δήμητρα Θεοδ. Κατσούλη το γένος Σώτου, τη γνωστή για Θεοδωράκαινα, η οποία επί εβδομήντα χρόνια αφάλοκοβε τον πληθυσμό του Δαφνίου με το μισοσκουριασμένο κολοκοτρωνάικο σουγιά της και έρριχνε στον αφάλο των νεογέννητων σκόνη καφέ για αντισηπτικό. Ακόμη εγύριζε τον αφάλο και σήκωνε τα νεφρά. Την τέχνη της την έμαθε στην κόρη της Αγγαία σύζυγο Βασ. Βεργυρή, που τα παιδιά της τα ξεχωρίζουμε από το επάγγελμα της μητέρας τους, ο Πότης της Μαμής και ο Δημητράκης της Μαμής.

Άλλες νεώτερες μαμές στο Δαφνί, ήταν η Ευγενία Γριτζιώτη και η Χρήσταινα Τσαρούχα ή Μπομπολίνα' δεν υπάρχει καμία στη ζωή από χρόνια.

Στους πρακτικούς γιατρούς πρέπει να συμπεριλάβουμε και τους παλιούς κουρείς, που όλοι έκαναν το γιατρό, γιατί έκοβαν χαραχτές βεντούζες και έκαναν τον οδοντογιατρό με μοναδικά εργαλεία τη δοντάγρα για τα δόντια και το ριζολόγο για τις ρίζες. Πολλοί απ' αυτούς έβγαζαν κατά λάθος και κάποιο γερό δόντι, ώσπου να βρουν το χαλασμένο.

Γνωστός πρακτικός οδοντογιατρός στη Σπάρτη ήταν ο γερο-Κουρσούμης και στη Βαρβίτσα ο Λεωνίδας Γιάννουκλας ή Μπακολεωνίδας. Αυτός, όταν το δόντι ήταν δύσκολο στην εξαγωγή, έδενε τον ασθενή σ' ένα δέντρο και αφού του το έβγαζε του έρριχνε στο στόμα αγιασμό, όπως μας πληροφόρησε ο κ. Αντώνης Γ. Βαρβιτσιώτης.

Επειδή είναι αδύνατη η αναφορά μας σε όλους τους πρακτικούς γιατρούς της Λακωνίας θα τελειώσουμε με ένα φημισμένο πρακτικό γιατρό το Γεώργιο Ιατρίδη από το Δαφνί, που τελευταία ήταν τυφλός, αλλά θεράπευε ασθενείς και τον έλεγαν όλοι, «ο Στραβογιατρός».

Από τους δύο γάμους του είχε αποκτήσει πολλά παιδιά και η μία από τις κό-

ρες του, η Ασπασία, σύζυγος Δημ. Χρ. Κατσούλη ζει ακόμα στο Δαφνί και έχει περάσει τα ενενήντα.

Κάποτε μιλήσαμε μαζί της και καταγράψαμε σε κασέτα όσα πολύτιμα θυμόταν από τη ζωή, τη δράση και την προσφορά του πατέρα της Γεωργίου Ιατρίδη.

Μας είπε, λοιπόν, η κυρά Ασπασία, ότι το επώνυμο Ιατρίδης προήλθε από το ιατρός, γιατί πολλοί από τους προγόνους της ήταν γιατροί, ηπειρώτες την καταγωγή, είχαν μάθει την ιατρική στα Γιάννενα και την edίδαξαν στα παιδιά τους και τα εγγόνια τους. Αρκετά χρόνια πριν το 1821 ήλθαν στην Αρκαδία και από εκεί ως πρακτικοί γιατροί κατέβηκαν στη Λακωνία και εγκαταστάθηκαν στο Εηροκάμπι, στο Δαφνί και στα Λεβέτσοβα (Κροκεές). Στο Δαφνί μάλιστα υπάρχει η παράδοση ότι αυτοί έφεραν τη συνήθεια του καφέ.

Με κανένα λόγο η κ. Ασπασία δεν ήθελε να παραδεχθεί το χαρακτηρισμό πρακτικός γιατρός για τον πατέρα της και τους παππούδες της. Ή τ α ν α λ η θ ι ν ό ς γ ι α τ ρ ό ς, μας τόνιζε κάθε τόσο. Ο πατέρας της εθεράπευε αρρώστους σ' όλη την Λακωνία, ιδιαίτερα όμως στην Πέρα Ρίζα και στα χωριά του Ζάρακος. Είχε τόσες και τέτοιες μεγάλες επιτυχίες, που όλοι τον εθαύμαζαν, τον ευγνωμονούσαν και του έφεραν ακριβά δώρα!

Μας είπε ακόμα ότι ο πατέρας της είχε έδρα το Γεράκι, τόπο καταγωγής της μητέρας της, που ήταν το γένος Μιχαλούτσου, και από εκεί άρχιζε τις περιόδους του καβάλα σ' ένα μουλάρι με συνοδούς πάντα δύο από τα μεγαλύτερα παιδιά του.

Η ίδια είχε πάρει μέρος σε πολλές τέτοιες περιπλανήσεις και πάντα σύμφωνα με τις οδηγίες του έφτιαχνε τα ματζούνια, που όλα τα εδοκίμαζε και, όπως μας είπε, στα καταπότια αυτά οφείλει την καλή της υγεία και τη μακροζωία της. Ο πατέρας της, ο γιατρός, είχε και ένα χοντρό βιβλίο, συνταγολόγιο, με όλα τα γιατροσόφια ντυμένο με δέρμα και ραμμένο με χοντρό σπάγγο που δυστυχώς τα εγγόνια του, παιδιά του μπάρμπα Γιάννη Ιατρίδη, το έχουν στην Αμερική. Κάνουμε πολλές προσπάθειες για τον επαναπατρισμό του και αν τα καταφέρουμε θα είναι μεγάλο λαογραφικό απόκτημα για το χωριό μας!

Ο κάθε πρακτικός γιατρός της παλιάς εποχής κουβαλούσε μαζί του μερικά κόκκαλα και εργαλεία όπως: το νυστέρι, το ψήφι, το μήλι, το κλυστήρι ή σερβιτσάλι, τα σιδερέλια, τις βεντούζες και τις βδέλλες για τις αφαιμάξεις, το ιγδίο (γουδί) για τις αλοιφές και τα ματζούνια κ.ά. Ακουστικά είχε τα αυτιά του.

Γλυκά για τη δουλειά τους έπαιρναν από τα φαρμακεία (σπετσαρίες), όπως σωστά λέει και το δημοτικό τραγούδακι:

«Φέρτε το γιατρό, φέρτε το γιατρό, φέρτε το γιατρό τον πόνο μου να πω.

Το γιατρό, το γιατρό και το σπετσέρη με τα φάρμακα στο χέρι».

Τα υλικά αυτά ήταν: κίνα, βαζελίνη, κολλικίνη, έλενι, υοσκύαμος, καθαρτικό (όλιο) κ.ά., τα οποία με τις οδηγίες του πρακτικού γιατρού γίνονταν αλοιφές, ματζούνια και καταπότια.

Βότανα επίσης χρησιμοποιούσαν πολλά όπως: Ρίγανη, μολόχα, χαμομήλι, αγριάδα, πουρναρόριζες, φούντες καλαμποκιάς, μάγγο, άψινθο, βασιλικό, δυόσμο, παρθενούλι, απήγανο, δρακοντιά, πεντάνεφρο, κάρδαμο κ.ά.

Έφτιαχναν ακόμα αλοιφές από κερι, βάλσαμο, σκόρδο, μέλι, μπαρούτι, ασβέστη, αλεύρι κ.ά. Έβαζαν επιθέματα από ασπράδι αυγού, μουχλιασμένο ψωμί, βισγάντια και καταπλάσματα με λιναρόσπορο, σιναπόσπορο και έμπλαστρα από ρετσίνι. Για αναισθητικό αρχικά έδιναν ένα κτύπημα στο κεφάλι του αρρώστου με ένα ξύλο,

(συνέχεια στη σελ. 14)

ΧΡΗΣΙΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ*

Δήμος Φάριδος¹

I. ΕΜΒΛΗΜΑ (Σφραγίδα)

Η αρχική σφραγίδα ήταν κυκλική, χωρίς έμβλημα. Το έμβλημα της εικονιζόμενης σφραγίδας καθορίστηκε με το Β.Δ. της 28ης Ιουλίου 1870 (ΦΕΚ 32/σελ. 273): «... (ίνα) η σφραγίς του δήμου Φάριδος φέρη ως έμβλημα εν τω μέσω μεν (γέφυραν) γύρωθεν δε τας λέξεις «δήμος Φάριδος»...».

II. ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ - ΣΥΣΤΑΣΗ - ΕΞΕΛΙΞΗ

Ο δήμος Φάριδος σχηματίστηκε με το Β.Δ. της 9ης (21) Μαρτίου 1835 — το οποίο δε δημοσιεύθηκε στην Ε.τ.Κ.²— ως δήμος της επαρχίας Λακεδαιμόνος. Κατατάχθηκε στη Γ' τάξη, με πληθυσμό 799 κατοίκους και έδρα το χωριό Φάρις (Παλαιά Παναγιά). Ο δημότης ονομάστηκε Φαριάτης.

Αρχική σύσταση³

Φάρις [Παλαιά Παναγιά (422)], Κουμουστά (128), Ξηροκάμπι (5), Αρκασάδες (26), Άγιος Βασίλειος (120), Λιακείικα (40), Καμίνια (22), Κατσουλείικα (36), Μούσγα (—), Παληχωóri (—), Σωτήρα (—), Διπόταμα (—), Μπολιάνικα (—), Ανώγεια (—), Λεύκη (—), Κάκαρι (—), Βάφια (—), Ντόζα (—), Νεοχώρι (—), Τραπεζοντή (—).

Μεταγενέστερες προσαρτήσεις⁴

Τμήμα δήμου Κυδωνίας⁵ [Καράσπαη (90), Καβουράι (90), Κυδωνία (63), Μονή Ζερμπίτσης] και Καλαμποκά, Ρασίνας ή Ρασίνα, Μαμουσουμπαση, Μοναί διαλελυμένοι του Κούμαρη και της Καταφυγιωτίσσης, Συκλοδιώκτη, Μετόχιον Ζερμπίτσης, Βρυσικά.

Με το Β.Δ. της 27ης Νοεμβρίου (9 Δεκεμβρίου) 1840 — το οποίο δε δημοσιεύθηκε στην Ε.τ.Κ.⁶— τμήμα του δήμου Κυδωνίας συγχωνεύθηκε στο δήμο Φάριδος. Ο δήμος κατατάχθηκε στη Β' τάξη με πληθυσμό 2.258 κατοίκους.

Η έδρα του δήμου μεταφέρθηκε από την Παλαιοπαναγιά στη Ξηροκάμπι με το Β.Δ. της 30ής Μαΐου (11 Ιουνίου) 1842 (ΦΕΚ 24).

III. ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (Έτος - Κάτοικοι)

1848 (2.606), 1849 (2.639), 1850 (2.670), 1851 (2.695), 1852 (2.596), 1853 (2.528), 1854 (2.554), 1855 (2.573), 1856 (2.644), 1861 (3.222), 1870 (3.708), 1879 (4.171), 1889 (4.403), 1896 (4.576), 1907 (4.366), ...

* Τα στοιχεία που παρατίθενται αντλήθηκαν από το βιβλίο του Ε. Γ. Σκιαδά, «Ιστορικό διάγραμμα των δήμων της Ελλάδος», σ. 385. Υπάρχουν όμως πολλές ανακρίβειες.

1. Το όνομα του δήμου προήλθε από την ομώνυμη αρχαία πόλη της Λακωνικής που βρισκόταν στη δεξιά όχθη και επί της κοιλάδος του Ευρώτα.

2. ΓΑΚ. Οθ. αρχ. Υπ. Εσ. Φ. 122, Ad. N. 8945, 8977.

3. Σε όσους τόπους δεν αναγράφεται πληθυσμός πρόκειται για «θέσεις» ή «ακατοίκητους τόπους».

4. Ο πληθυσμός που συνοδεύει τα χωριά και τους συνοικισμούς του δήμου Κυδωνίας αφορά το χρόνο σχηματισμού του (1835).

5. Περί του δήμου Κυδωνίας βλ. σελ. 378, υποσ. 5.

6. ΓΑΚ. Οθ. αρχ. Υπ. Εσ. Φ. 102, Ad. N. 3355.

ΤΟ ΜΟΥΛΑΡΙ ΜΑΣ

Έχουν περάσει από τότε που έφυγα από το χωριό πολλά χρόνια. Δεκαετίες ολόκληρες. Από το μυαλό μου όμως δεν έσβησε η σκηνή του αποχωρισμού.

Ήταν μέσα της δεκαετίας του 1950. Ο δρόμος για την ξενιτειά είχε ανοίξει. Τα χωριά μέρα τη μέρα αδειάζανε. Ο πατέρας μου, όσο κι αν βοηθάγαμε εμείς, με δυσκολία τα έφερνε βόλτα. Έτσι πήρα την απόφαση να φύγω. Η φτώχεια που μας έδερνε ήταν αβάσταχτη. Όλες οι διατυπώσεις έγιναν γρήγορα, χαρτιά, εξετάσεις, εισιτήρια. Κι εγώ με μια βαλίτσα, δεμένη με χοντρό σπάγγο από τις τέσσερες μεριές, ετοιμαζόμουνα να αποχαιρετήσω τους δικούς μου και τους γνωστούς που είχαν συγκεντρωθεί από νωρίς στην αυλή του σπιτιού μου. Η μάνα μου και οι αδελφές μου είχαν πιάσει το κλάμα. Ο πατέρας μου έστεκε αμίλητος και παρατηρούσε όλες μου τις κινήσεις. Άρχισα να χαιρετάω έναν-έναν. Ευχές απ' όλους για καλό ταξίδι και χαιρετισμούς σ' αυτούς που είχαν προηγηθεί. Έφτασα στον πατέρα μου και λύγησα. Εκείνος βούρκωσε και μού δινε κουράγιο. Η μάνα μου είχε λύσει το μπαρέζι και τράβαε τις άκρες του επίμονα και ρυθμικά, μοιρολογώντας.

Στη μουριά δεμένο το μουλάρι μας έτρωγε αμέριμνο. Δεν είχε καταλάβει τι γινότανε. Κι όπως γύρισα για τελευταία φορά, πριν στρίψω στη γωνία, φώναξα μ' όση δύναμη μου είχε απομείνει: Ψαρήγη! Το μουλάρι σταμάτησε να τρώει, έστριψε το κεφάλι του, έριξε το ένα του αυτί προς το μέρος μου, κράτησε το άλλο όρθιο κι έμεινε έτσι με την τζίβα διπλωμένη στο στόμα να με κοιτάζει. Κόπηκαν τα πόδια μου. Είχα ξεχάσει, στη φασαρία μέσα, να αποχαιρετήσω το ευλογημένο ζωντανό, με το οποίο τόσο είχα δεθεί. Είχαμε δουλέψει, είχαμε πονέσει μαζί.

Στον Καναδά είχα να αντιμετωπίσω πολλά προβλήματα, κυρίως δουλειάς και γλώσσας. Με τη βοήθεια του Θεού και την ευχή των γονιών μου ξεπέρασα τις δυσκολίες κι έκαμα δική μου δουλειά και καλή οικογένεια. Αλλά αγώνας. Νύχτα μέρα δουλειά και τις Κυριακές και τις γιορτάδες. Τη νύχτα όμως που ησύχαζα ο νους μου περνούσε τους ωκεανούς κι έφτανε στο χωριό, στο σπίτι μου. Σ' αυτούς που ήταν μεινεμένοι, γονείς, αδελφές. Τα χρόνια περνούσαν. Δεμένος με τις δουλειές δεν μπόρεσα να πραγματοποιήσω το όνειρό μου. Οι γονείς μου έφυγαν από τον κόσμο τούτο μ' αυτό το μαράζι.

Εδώ και λίγον καιρό ήρθε κι η μικρή μου αδερφή. Είχα να την δω από τότε. Ώρες ατέλειωτες μείναμε κουβεντιάζοντας. Μάταια όμως αγωνιζόμουνα να συνδέσω τον εαυτό μου με κείνα που είχαν μεσολαβήσει. Με βάραινε ο χαμός της μάνας μου και του πατέρα μου. Καημός ασήκωτος. Ρώτησα για όλα την αδελφή μου. Τον Ψαρή, λες και ένωθα ένοχος, τον άφησα τελευταίο: «Αδελφή, το μουλάρι μας τι το κάματε;» Άστραψαν τα μάτια της, άνοιξε βιαστικά τη βαλίτσα και μού δωσε ένα δέμα λέγοντας: «Τον Ψαρή τον πουλήσαμε εδώ και χρόνια. Είχε γεράσει. Μα

→

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλτατοι, παιδιόθεν υγιαίνετε.

Ευχόμεθα να είσαστε καλά. Καλή υγεία πάνω απ' όλα. Άριστες πασχαλινές γιορτές με όλα τα παραδοσιακά, έστω και με βρεσιγιέ μανέστρα από του Μαργαρού.

Γιώργη, είμαι μόνος στο σπίτι. Η κυρία βγήκε για ψώνια, τα παιδιά εργάζονται. Το μυαλό μου γύρισε προς τα πίσω, σε θυμήθηκα και γι' αυτό σου γράφω. Το αμερικάνικο Πάσχα, Απριλίου 16, δεν έχει γούστο· απλώς μια εμπορική γιορτή με πασάλεμμα θρησκευτικό. Πρέπει να είμαστε περήφανοι, διότι έχουμε βαθειά ανθρωπιστική κουλτούρα, πλουσιότατες παραδόσεις. Θυμάμαι που χτυπάγαμε την καμπάνα τη Μεγάλη Παρασκευή και κλαίγαμε και νηστεία. Ο Χαρίλαος δεξιός ψάλτης κα' ο Δήμος αριστερός με βοηθό το Γιώργη Χαλβατσιώτη, χωρίς ξερόβηχα όπως ο Χαρίλαος. Ο Θέμης να κοιτά περίεργα από τις καρτέλες της ταβέρνας του Μήτσου Λιάρου, πλάι στο σπίτι σας. Τον καυγά ηγουμένου - Μαστοραίων, Σταμελαίων, Θεοφιλοπουλαίων στη μουριά του Δήμου. Τα σπιρτοκούμπουρα, τα κατσίκια, τα αρνάκια που σφάζανε το Μεγάλο Σάββατο κι η φύση στολισμένη με όλη τη μεγαλοπρέπεια. Όμορφη επαρχία, όμορφο χωριό, με πλήρη συνεργασία και αρμονία φύσης και παράδοσης.

Τη μεγαλύτερη συγκίνηση αισθάνομαι, όταν έρχομαι και πηγαίνω στο νεκροταφείο. Βλέποντας τα ονόματα στους σταυρούς μου 'ρχεται στο νου κάθε συγχωριανός: Λιακάκος, Παναγάκος, Πολίτης, Καρβούνης, Καράμπελας, Κρίκας κ.λ.π.

Αυτά στριφογυρίζουν στο μυαλό μου και τα φέρνω κοντά σου, διότι έμεινες για πάντα κοντά, ενώ εγώ λιποτάκτησα το 1950 και συμπλήρωσα 45 χρόνια στην ξενιτιά, αλλά δεν πούλησα την ψυχή μου στους Αγγλοσάξωνες.

Με παντοτινή καμινιώτικη αγάπη

Χρίστος και οικογένεια

εγώ την ώρα που τον έπαιρναν έλυσα το κουδούνι του και να, στο έφερα». Έπιασα με δέος το δέμα. Το έλυσα και χάιδεψα την αλυσίδα και το κουδούνι. Το σήκωσα ψηλά, το κούνησα κι άκουσα το χτύπο του. Ο γλυκός του ήχος γέμισε την ψυχή μου νοσταλγία. Με πήρε το παράπονο. Ένιωσα τους γέρους μου, άγιο το χώμα που τους σκέπασε, να στέκουν δίπλα μου. Άκουσα τη φωνή της συνείδησής μου που με καλούσε να πάρω τη μεγάλη απόφαση και να γυρίσω πίσω...

Οδυσσέας

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΣΤΗ ΓΟΛΑ

Ξημέρωσε η Μεγάλη Παρασκευή, πένθιμη, λυπημένη. Οι καμπάνες των εκκλησιών άρχισαν πρωί-πρωί να χτυπούν λυπητερά. Άνθρωποι, πουλιά και λουλούδια είναι μελαγχολικά και θλιμμένα για τα βασανιστήρια του γλυκού μας Ναζωραίου.

Το απόγευμα πήγα με την οικογένειά μου στη Γόλα, το παλαιό ερειπωμένο μοναστήρι της Ζωοδόχου Πηγής. Για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια θα γυρνούσαν τον επιτάφιο.

Οι Χριστιανοί, παρέες-παρέες από όλα τα περίχωρα πηγαίνουν στο μοναστήρι, να παρακολουθήσουν την ιερή ακολουθία. Ακούσαμε πολλά ωραία και λυπητερά τροπάρια της αποκαθήλωσης και θαυμάσαμε το λουλουδένιο επιτάφιο με τ' αναμμένα κεράκια. Έναν επιτάφιο παλαιό, παραδοσιακό, στολισμένο με πολύχρωμα άγρια λουλούδια. Σπάρτα, άνθη, μαμουκαλιές, κερασιές, κλωνάρια από έλατα, βάγιες. Όλα σκορπούσαν το απαλό άρωμά τους.

Ψάλαμε όλοι μαζί τη «Ζωή εν Τάφω». Μετά έγινε η περιφορά του επιταφίου γύρω απ' την εκκλησία του μοναστηριού. Όλος ο κόσμος, με αναμμένες λαμπάδες στα χέρια, ακολουθεί σιωπηλά αυτή την πένθιμη πομπή. Οι καμπάνες χτυπούσαν πένθιμα.

Καθώς προχωρούσα δίπλα δίπλα με τη μητέρα μου, με τη σκέψη μου έφτασα στην εποχή που το μοναστήρι έγραφε τις πιο ωραίες σελίδες της ιστορίας του.

Πόσοι ιερείς λειτούργησαν στην εκκλησία του μοναστηριού; πόσοι μοναχοί αφοσιωμένοι στο Θεό υπηρέτησαν το μοναστήρι. Χιλιάδες πρόγονοί μας επήγγαιναν στο μοναστήρι να παρακολουθήσουν τη λειτουργία, την ακολουθία του Επιταφίου, να ζητήσουν τη χάρη της Παναγίας ή να παραθερίσουν στις καλύβες που ήταν γύρω και έξω από το μοναστήρι.

Βαθιά η συγκίνησή μου από αυτή την αναπόληση. Ο πόθος των ευσεβών κατόικων των Γοράνων, του Ξηροκαμπίου, όλων των περιχώρων, των αγαπημένων μας αποδήμων βοήθησε και με τις οικονομίες τους έχει ξεκινήσει η αναστήλωση.

Τα πρώτα κελιά έχουν χτιστεί. Η Ερανική Επιτροπή εργάζεται με ζήλο και προθυμία. Με τις δωρεές των πιστών σιγά-σιγά θα τελειώσει. Το μοναστήρι ξαναλειτούργησε. Φιλοξενεί δύο αδελφές μοναχές. Όταν τελειώσουν όλα τα κελιά, θα φιλοξενηθούν και άλλες, που θα προσεύχονται για τον εαυτό τους, για μας, για την κοινωνία.

Όταν τελείωσε η ακολουθία του επιταφίου, ο ιερέας μας ευχήθηκε Καλή Ανάσταση και μας κάλεσε την Παρασκευή μετά το Πάσχα, της Ζωοδόχου Πηγής, να πάμε όλοι στη μνήμη Της.

Σταυρούλα Ορφανάκου
Μαθήτρια ΣΤ' τάξεως
Δημοτικού Σχολείου Ξηροκαμπίου

ΣΤ' ΑΛΩΝΙΑ*

...Ξεχορταριασμένο και καλοσαρωμένο με τις αγκαθόσκουπες τ' αλώνι. Μια σκουλίδα όρθια, στεργιωμένη στο στύλο, κι οι άλλες κατά πάνου με τις δεματικές κομμένες από τα χτες να τις δη ο ήλιος το πρωί να ξελουρώσουνε.

Ο ήλιος πήρε για καλά. Ακέντριγος ακόμη κι έδειχνε πως θα κάνη κάψα. Είναι ώρα να ζέψουν τ' άλογα. Οι θηλιές πλεγμένες, μια πιθαμή η μια από την άλλη, με δυό τριχιές από κάτω και μια από πάνου, για να μην κοπούνε ή πατήσουν τα ζα, με κόμπο σφιχτό, να μη σούρνη και φουρμιστή κανένα. Το κρικέλι περασμένο στο στυγερό χαμηλά, πού ναι πλανισμένο, για να μην μπορή να κάνη πάνου, να στρίβη και να ξεστρίβη εύκολα. Φοράνε τις θηλιές και φέρνουν μέσα τα ζα. Κατεβάζουν τον άνεμο πού ταν αγικιστρωμένος στη διχάλα του στύλου και περνάνε τον κόμπο, καμωμένο από μια φούντα γέννημα, στη μικρή θηλιά. Τα γερά ζα, που αντέχουν, είναι στις άκρες και τα αχαμνά στη μέση.

Αρχίζει τ' αλώνισμα. Σιγά στην αρχή, γιατί το γέννημα είν' όρθιο και μποδίζει και μετά τρεχάλα. «Χάι, χάι, στο μάζεμα, στο μάζεμα — χοπ, χοπ στο γύρισμα». Τα καμουτσιά, λούρες μεγάλες ή σιτζίμι δεμένο σε ξύλο, δίνουν και παίρνουν στα πισινά των αλόγων που χοροπηδάνε. Η ζέστη φωτιά. Ο ιδρώτας ποτάμι. Τί να σου κάνουν κι οι ψάθες! Όλοι στο πόδι. Ένας μέσα κι οι άλλοι απόξω πολεμάνε με τα δεκριάνια. Τέτοια ώρα δεν έχει χάμου. Δε βγαίνει αλώνι έτσι. Στρίβεται, στρίβεται ο άνεμος και: αλλαγήηη! Τα ζα παίρνουν χαμπάρι και γυρίζουνε. Είκοσι τριχιές ο καθένας μέσα, γιατί ο ήλιος σ' αντιλοίζει. Μήτε νερό δεν έχει μέσα. Έχουνε να πούνε πως, αν πιής, θα βρέξει.

Όρα όμως για το πρώτο δεκριάνι. Βγάζουν τα ζα, τους πετάνε ένα χερόβολο κι αρχίζει το γύρισμα, γιατί το από κάτω είναι ακόμη άκοπο. Το πρώτο δεκριάνι είναι βαρύ. Όσο όμως το γυρίζης, τόσο καλύτερα είναι. Όσο πιο αντικούφουρα στέκεται το γέννημα, τόσο το πέταλο βρίσκει το καρπό. Κι αυτό γίνεται δυό φορές. Στο τρίτο δεκριάνι, μετά από δυο χέρια, η δουλειά έχει τελειώσει. Το στάρι έχει σαλμώσει. Έχει φύγει το άγανο. Έχει κοπή για καλά. Το κόβουνε χαντάκια. Ο νοικοκύρης φιλάει ένα κομμάτι ψωμί και το πετάει μέσα, κάνει σταυρό με το ξυλόφταρο κι οι αλωνιάτες το κάνουνε λαμνί να κοιτάη όμως τον αέρα. Ένα πανί δεμένο στο στύλο δείχνει κατά που φυσάει.

Μετά πια το αφεντικό με τη φαμελιά του θα το βγάλη πέρα. Αυτοί θα το λιχίσουν, μια πάνου — μια κάτω, αυτοί θα το δρυμωνίσουν να φύγη η άζα και να χωρίση το σκύβαλο. Θα το κάνουν σωρό μονοημερίς και θα κουβαλήσουν τ' άχερα με τα χαράδια ταχιά, φάγνα για το χειμώνα.

(συνέχεια στη σελ. 15)

* Το κείμενο αυτό δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά στο περιοδικό «Το Ξηροκάμπι» το 1972.

Γιατί τόση αδιαφορία, αδελφοί μου;

Πριν από 10 χρόνια, ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης μας κ.κ. Ευστάθιος, κατόπιν της παραιτήσεως από τα εφημεριακά του καθήκοντα του μακαριστού π. Ιωάννου, αποφάσισε να με τοποθετήσει στην ενορία Ξηροκαμπίου και εδέχθηκα με χαρά αυτή του την απόφαση. Ευρισκόμενοι τότε τοποθετημένοι εις την ενορία Τσεραμιού, λίγο έξω από την Σπάρτη, πλησίον του Αγίου Ιωάννου, από την οποία έχω τις πιο καλές αναμνήσεις. Εκεί το ποσοστό των εκκλησιαζομένων ήταν και είναι γύρω στο 97%.

Σε όσους έλεγα ότι θα πάω στο Ξηροκάμπι και εγνώριζαν τους Ξηροκαμπίτες, μου έλεγαν καλό χωριό, ωραία κωμόπολη, αλλά ο κόσμος εκεί είναι αδιάφορος, δεν εκκλησιάζεται. Ήλθα με τη βοήθεια του Θεού τον Μάιο του 1985· τα ίδια λόγια άκουσα και από τους εδώ κατοίκους. Πίστευαν όλοι όμως, όπως και εγώ, ότι θα άλλαζε η εικόνα της Ορθοσκευτικής αδιαφορίας, θα γέμιζε η εκκλησία.

Τα χρόνια περνούν, αλλά τα πράγματα δεν διορθώνονται σε ικανοποιητικό βαθμό, όσο πίστευα και το χειρότερο η αδιαφορία διαιωνίζεται και στα παιδιά σας. Ρωτάω και συγκρίνω με άλλα χωριά, μεγάλη η διαφορά· ενώ εμείς έχουμε τα περισσότερα παιδιά, εν τούτοις στην εκκλησία και στο κατηχητικό σχολείο, δυστυχώς πολύ λίγα, μετρημένα στα δάχτυλα. Τα προτρέπουν οι δάσκαλοι και οι καθηγητές τους, όμως τίποτα, αφού οι γονείς δεν τα ξυπνούν το πρωί και τα αφήνουν να ξεκουραστούν, διότι έβλεπαν τηλεόραση μέχρι τις πρωινές ώρες (μεγάλο κακό αυτή η τηλεόραση). Πώς θα σηκωθούν τα παιδιά μόνα τους; Αφού δεν τα παίρνουν οι γονείς να έλθουν όλοι μαζί στην εκκλησία, όπως συμβαίνει σε άλλα μέρη, κυρίως του εξωτερικού, τί να κάνουν τα παιδιά, τί παραδείγματα παίρνουν; Δυστυχώς, αδελφοί μου, πλήρης αδιαφορία για την πνευματική τροφή, την δική σας και των παιδιών σας.

Γίνεταί τους χειμερινούς μήνες κύκλος μελέτης Αγίας Γραφής στην αίθουσα της εκκλησίας μας. Πλήρης αδιαφορία, μόνο 10 γυναίκες παρακολουθούν. Προχθές, 14 Ιουνίου έγινε μια ομιλία σχετική με τις αιρέσεις, Πρώτα ο ομιλητής πήγε στα Ανώγεια και είχε αρκετό κόσμο στην εκκλησία, στη συνέχεια μίλησε στην Παλαιοπαναγιά και το Δημοτικό σχολείο ήταν γεμάτο. Εδώ, παρόλες τις 3 ανακοινώσεις που είχα κάνει στην εκκλησία, παρόλη την ανακοίνωση από τα μεγάφωνα της κοινότητας, τα άτομα δεν ξεπέρασαν τα 30 και από αυτά τα μισά ήταν από τη Σπάρτη.

Τί να πω στον ομιλητή για την όλη εικόνα; Έκανα έκκληση για να συγκεντρώσουμε κουβέρτες και τρόφιμα για τους σεισμοπαθείς των Γρεβενών, κατόπιν σχετικής εγκυκλίου της Ιεράς μας Μητροπόλεως. Τέσσαρες οικογένειες έφεραν ό,τι είχαν ευχαρίστηση, ενώ άλλου αγροτικά και φορτηγά γεμάτα τρόφιμα, κουβέρτες και λάδι.

Και με πόνο μεγάλο ερωτώ· ΓΙΑΤΙ; Γιατί να συνεχίζεται η αδιαφορία σε όλα αυτά; Κάτι πρέπει να κάνουμε όλοι μας. Ερωτώ τον εαυτό μου μήπως φταίω εγώ. Ερωτώ εσάς μήπως φταίει η όλη συμπεριφορά μου. Εάν ναι, τότε για το καλό της ενορίας Ξηροκαμπίου να φύγω. Θέλω όμως μιαν απάντηση για όλα αυτά.

Συγχωρέστε με, αδελφοί μου, γι' αυτό το ύφος της επιστολής, αλλά με δάκρυα και πόνο τα γράφω, διότι σας αγαπάω και με απασχολεί ως ιερέα η σωτηρία της ψυχής του καθενός σας.

Με πολλή αγάπη και ευχές
Ο Εφημέριος Ξηροκαμπίου
π. Γεώργιος Λάτσης

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Το εκκλησιαστικό συμβούλιο Ξηροκαμπίου ευχαριστεί τους αδελφούς Κων/νο και Παντελή Σταρόγιαννη, διότι με προσωπική τους εργασία ευπρέπισαν (έβαψαν) τον πρόναο του Ιερού Ναού Αγίας Τριάδος.

Προς τον Ιερό Ναό Αγίας Τριάδος προσέφεραν χρήματα ως ΔΩΡΕΑ από 1-1-95 έως 30-5-95 οι κάτωθι: κ. Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος 10.000 εις μνήμην πατρός του π. Ιωάννου, κ. Κων/νος Σταθάκος 100.000, οικογένεια Μαργαρίτας Γιάννακα 100.000 εις μνήμη συζύγου και πατρός Αντωνίου, ανώνυμος 10.000, κ. Χρήστος Συμεωνίδης 20.000 εις μνήμην πατρός του Γεωργίου, κ. Χριστίνα Λιάκα 5.000, κ. Ελένη Καπετανάκου 20.000 εις μνήμην συζύγου της Σταύρου. Επίσης εις μνήμην Σταύρου Καπετανάκου και αντί στεφάνου προσέφεραν οι: κ. Έφη Ξανθάκου 10.000, κ. Γεώργιος Καράμπελας 10.000, κ. Ευστράτιος Ορφανάκος 6.000, κ. Δημήτριος Μπάζος 10.000, κ. Βενιζέλος Λεονταρίτης 10.000. Ο κ. Νικόλαος Γεωργόπουλος προσέφερε 25.000 εις μνήμην Αλεξάνδρας Στρατάκου. Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο εκφράζει τις ολόθερμες ευχαριστίες του στους πιο πάνω δωρητές.

Εγκαινία ιερών ναών

Την 9η Σεπτεμβρίου 1995 ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης μας κ. Ευστάθιος θα τελέσει τα εγκαινία εις τον Ιερό Ναό Αγίας Ειρήνης Χρυσοβαλάντου που έκτισε η Αθηνά Παπαδάκου στο κτήμα της εις μνήμη του συζύγου της Ευαγγέλου (αεροπόρου). Επίσης την 7η Οκτωβρίου 1995 ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης μας θα εγκαινιάσει το νεόκτιστο Ιερό Ναό που έκτισε πλησίον της οικίας του ο καθηγητής καθηγητής κ. Δημήτριος Λάσκαρης, που θα αφιερωθεί εις την Οσιοπαρθενομάρτυρα Παρασκευή και εκτίσθη εις μνήμην της θυγατέρας του Παρασκευής.

Τράπεζα αίματος Ξηροκαμπίου

Όπως είχαμε ανακοινώσει στο προηγούμενο τεύχος δεν υπάρχει απόθεμα αίματος στην ομάδα μας. Πληροφορούμε τους αγαπητούς μας Ξηροκαμπίτες ότι θα πραγματοποιηθεί αιμοδοσία στο χωριό μας τη 17η Αυγούστου το απόγευμα, ημερομηνία που, ως γνωστόν, ξεκινούν οι εργασίες του πρώτου συνεδρίου των απανταχού Ξηροκαμπιτών. Με αυτό το γεγονός του συνεδρίου και λόγω της παρουσίας πολλών αδελφών μας Ξηροκαμπιτών, δίδεται η ευκαιρία σε όσους η υγεία τους το επιτρέπει καθώς και η ηλικία τους (από 18 - 60), να προσφέρουν αίμα στην ομάδα μας, για να μπορέσουμε απ' ενός να διατηρήσουμε την ομάδα μας και απ' ετέρου να ανταποκριθούμε στα έκτακτα περιστατικά, που δυστυχώς δεν απουσιάζουν από το χωριό μας. Η προηγούμενη αιμοδοσία είχε γίνει στις 15-12-1994.

Για την ομάδα αιμοδοσίας του χωριού μας,
Ιερέας π. Γεώργιος Λάτσης και Αντώνιος Δουκόγιαννης

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ Π. ΣΚΟΥΡΙΩΤΗΣ

Γεννήθηκε στο Ξηροκάμπι το 1878 και πέθανε το 1962 σε ηλικία 84 ετών.

Ήταν το πέμπτο παιδί οκταμελούς οικογενείας. Οι γονείς του, Παναγιώτης και Δήμητρα, ήταν αγρότες. Τελείωσε τις γυμνασιακές του σπουδές στη Σπάρτη και σπούδασε Ιατρική στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας παίρνοντας το πτυχίο του με άριστα. Εξήσκησε το επάγγελμα του ιατρού —ως Γενικός Παθολόγος— για αρκετά χρόνια προσφέροντας τις υπηρεσίες του στους κατοίκους του χωριού και εξυπηρετώντας τους φτωχούς αφιλοκερδώς. Στο χωριό τον αποκαλούσαν ο «Μπαρμπα Γιατρός».

Ήταν πράος, γελαστός και αγαπητός. Διεκρίνετο για την ευστροφία του πνεύματος και την ευφυΐα του. Ήταν δημοκρατικό στέλεχος και πίστευε στη δημοκρατία. Έλαβε μέρος στους Βαλκανικούς πολέμους 1912-1913 ως αξιωματικός. Ασχολήθηκε με τα κοινά προσφέροντας τις υπηρεσίες του στους κατοίκους του χωριού.

Είχε αποσπάσει το σεβασμό και την εκτίμηση των χωριανών και ετιμάτο εκλεγόμενος ως πρόεδρος της κοινότητας επί σειρά ετών. Οι παλαιότεροι τον θυμούνται με συμπάθεια και αγάπη.

Αιωνία σου η μνήμη
«Μπαρμπα Γιατρέ»

Η εγγονή σου *Ευγενία Σκουριώτη*

Υ.Γ. Επί προεδρίας του και με ενέργειες δικές του ετέθησαν τα θεμέλια του γυμνασίου.

ΛΑΪΚΗ ΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΣΤΗ ΛΑΚΩΝΙΑ

(συνέχεια από τη σελ. 6)

πάθαινε μικρή διάσειση, έχανε τις αισθήσεις του και του έκαναν εγχείρηση· αργότερα χρησιμοποιούσαν το αφιόνι. Ομοίως χρησιμοποιούσαν ζεστά ή κρύα λουτρά, ιαματικά νερά, περιτυλίξεις για εφίδρωση, βραστό ρόφημα από κρασί, πιπεριά και λεμονόκουπες, αχνισμό σε βρασμένα φύλλα ευκαλύπτου, κοφτές βεντούζες, κ. ά.

Όταν πρωτοεμφανίστηκαν οι νέοι επιστήμονες γιατροί του εξωτερικού όπως ο Κωλέτης, ο Καποδίστριας, ο Κοραής και πολλοί άλλοι, ή αργότερα οι γιατροί του «Αθήνησι Πανεπιστημίου», συνάντησαν τρομερές αντιδράσεις και μεγάλη έχθρα τόσο από τους πρακτικούς γιατρούς, τις γιάτρισσες και τις μαμές, όσο και από τη δυσπιστία των ασθενών και των συγγενών τους. Πέρασαν πολλές δεκαετίες για να συνηθίσουν οι απλοί άνθρωποι να θεραπεύονται και να παίρνουν φάρμακα από σπουδαγμένους γιατρούς, αφού μέχρι το 1940 κυκλοφορούσαν ακόμα οι πρακτικοί γιατροί, που πολλοί απ' αυτούς είχαν κερδίσει την εμπιστοσύνη των κατοίκων της υπαίθρου.

Αυτό το δημοσίευμα για τη λαϊκή ιατρική στη Λακωνία, ας είναι ένα μνημόσυνο για όλους εκείνους τους καλοκάγαθους πρακτικούς γιατρούς των περασμένων χρόνων, που ως σκοπό τους είχαν να θεραπεύσουν και να γλυκάνουν τον ανθρώπινο πόνο!

Σταύρος Α. Μυλωνάκος
τ. Επιθεωρητής Δημ. Εκπ)σης
Δαφνί Λακωνίας

ΑΘΛΗΤΙΚΑ

— Ένας ποδοσφαιρικός φιλικός αγώνας, διαφορετικός από τους άλλους, με πλούσιο θέαμα, ενδιαφέρουσες φάσεις και πολλά γκολ πραγματοποιήθηκε το μεγάλο Σάββατο, 22 Απριλίου, στο γήπεδο του Ξηροκαμπίου.

Οι αντίπαλες ομάδες: Κονιδαίοι - Απόλλων Ξηροκαμπίου. Αρχετοί φίλαθλοι είχαν την τύχη να απολαύσουν ένα δυνατό και όμορφο αγώνα που έληξε ισόπαλος με 5 - 5. Το παράξενο ήταν ότι η ομάδα του Απόλλωνα μόλις και μετά βίας συμπλήρωσε ενδεκάδα, ενώ οι Κονιδαίοι είχαν και δύο αναπληρωματικούς.

Ο αγώνας συμφωνήθηκε να καθιερωθεί και να επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο την ίδια μέρα.

— Μεγάλες διακρίσεις πέτυχαν στο σχολικό αθλητισμό οι ομάδες του Δημοτικού Σχολείου Ξηροκαμπίου. Στο βόλλει η ομάδα κοριτσιών κατέκτησε την πρώτη θέση στη Λακωνία, ενώ η ομάδα μπάσκετ κοριτσιών τερμάτισε δεύτερη. Εξ άλλου στον κλασικό αθλητισμό μεγάλες νίκες πέτυχαν οι μαθήτριες Νικολακάκου Βασούλα του Κων/νου στο μήκος με επίδοση 4.70 μ. και η Σολωμού Μαρία του Ηλία στο ύψος με 1.10 μ. Αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στους προπονητές των ομάδων: Κονίδη Γεώργιο του Βασιλείου, γυμναστή του σχολείου και Κατσιχτή Ιωάννη, δάσκαλο.

Γιάννης Π. Κονίδης

ΣΤ' ΑΛΩΝΙΑ

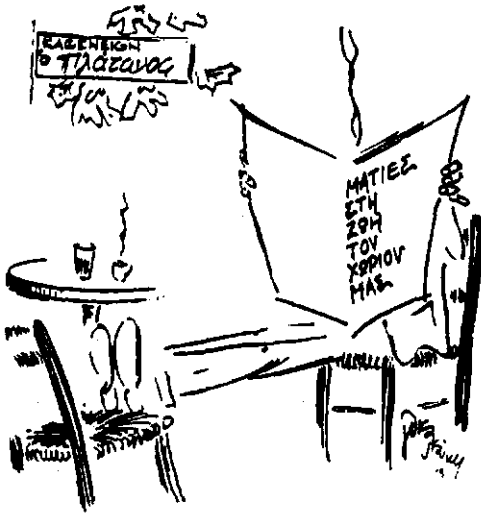
(συνέχεια από τη σελ. II)

Αλλά ώρα για φαί στις ελιές. Γύρνα-γύρνα καταλιακού είναι όλοι ξεθεωμένοι. Σκορδομακάρουνα στο τεψί, χερνό, καγιανά, αγγουροσαλάτα (οι ντομάτες δεν είναι ακόμη γιναμένες) και κρασί μπόλικο. Νερό όποιος θέλει από τις βίκες και τα νεράσια. Οι αλωνιάτες ευχούνται να χιλιομετρήση και καλή αντάμωση στ' αλωνιάτικο. Ένα κοιλό τ' αφεντικό (δύο κουβάδες) μια οκά το κάθε ζό. Εξόν πια και τόχουνε πάρει «τόσονά». Τούτο όμως, όταν αλωνίζουν σε πετράλωνα, που κόβεται εύκολα. Αλλά τέτοια αργιευτοί τά χουνε. Το χωματάλωνα, αυτό είναι που έχει το άργητο.

Πήρε να γείρη ο ήλιος. Δυό τριχιές είναι όζω. Παίρνουνε οι αλωνιάτες τ' άλογα και φέγουνε καβάλλα ξεσαμάρωτα και τραγουδάνε. Πάνε να πιάσουνε αλλού, μόλις φέξη ο Θος. Τις Κυριακάδες όμως τις κρατάνε. Είναι κακό ν' αλωνίσης γιορτή. Μια φορά, της Άγια-Κυριακής ανήμερα, έκανε τον σηκώσανε τα νεραϊδικά. Βόηθα, Παναγιά μου Καψοδεματούσα!!!...

Σκηνές που ήλθαν στο νου, όταν το βλέμμα νοσταλγικά εθώπευσε τις θημωνιές, που καταβρόχθιζε το μεγαθήριο της αλωνιστικής μηχανής κι ένακε νύξη προσφιλή στην ευαισθησία, που υπερπηδάει τα όρια του παρόντος και προσεγγίζει με αγάπη τους αποκλειστικούς δουλευτές της γης, με τα ροζιασμένα χέρια και το σκαμμένο από την απουσία του ήλιου πρόσωπο, και τους ακούει να ανιστορούνε τις δούλεψές τους και τους καημούς τους, μια εποχή που ο άνθρωπος δεν είχε χαθή ακόμη και ο κόσμος των συναισθημάτων του δεν είχε απορρυθμιστή.

Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος

ΕΗΡΟΚΑΜΠΙ

ΘΑΝΑΤΟΙ

Απεβίωσαν οι: Έλλη Νικολαΐδου του Λεωνίδα ετών 83, Καλλιρρόη Δημάκη του Μανούσου ετών 83, Γεώργιος Ορφανάκος του Μελετίου ετών 78, Γεώργιος Φακάς του Ιωάννη ετών 82, Αθανασία Κουρκουντά του Παναγιώτη ετών 79, Γεώργιος Συμεωνίδης του Νικολάου ετών 89, Κων/νος Τσέγκος του Παναγιώτη ετών 84, Βασίλειος Βουραζέλης του Δημητρίου ετών 79, Σταύρος Καπετανάκος του Αναστασίου ετών 57, Αλεξάνδρα Στρατάκου ετών 79, Βασίλειος Χριστάκος του Δημητρίου ετών 34 και Ανθή Μούτουλα του Λυκούργου ετών 79.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Σταυρούλα Πυρνοκόκκη σύζυγος Ηλία Βέργου απέκτησε κορίτσι, η Σταυρούλα Βλάχου σύζυγος Μιχάλη Μπότιου απέκτησε κορίτσι.

ΓΑΜΟΙ

Παντρεύτηκαν οι: η Παναγιώτα Καπονιολού του Ιωάννη τον Παναγιώτη Βαβούλη του Στυλιανού.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Βαπτίσθηκαν: το θήλυ τέκνο του Ηλία και της Διαμάντως Κοκκορού στις 11/2/95 και ονομάστηκε Μαρία, το αρρεν τέκνο του Ηλία και της Παναγιώτας Προκοπίδη στις 14/5/95 και ονομάστηκε Δημήτριος, το θήλυ τέκνο του Χρήστου και της Ευαγγελίας Χριστόπουλου στις 28/5/95 και ονομάστηκε Γεωργία.